

Oponent:

doc. PaedDr. Viera Tomková, PhD.
Katedra techniky a informačných technológií
PF UKF v Nitre
Dražovská cesta 4
949 01 Nitra
e-mail: vtomkova@ukf.sk

**OPONENTSKÝ POSUDOK
na dizertačnú prácu**

Autor práce: Mgr. Marie Mollerová

Názov dizertačnej práce: Česky psané kalendáre vydané na prelomu 16. a 17. storočia

Študijný program: Specializace v pedagogice

Študijný odbor: Teorie vzdělávání ve fyzice

Pracoviisko: Katedra matematiky, fyziky a technické výchovy, Fakulta pedagogická ZČU v Plzni

Témou dizertačnej práce je problematika vývoja kalendárov v Čechách v období prelomu 16. a 17. storočia. Výber témy považujem za aktuálny, nakoľko problematika tvorby kalendárov nie je žiakom základnej školy dostatočne známa. Riešením dizertačnej práce autorka identifikovala základné fakty majúce vplyv na skladbu a obsah kalendárov v období, kedy sa uskutočnila historicky významná gregoriánska reforma. Oceňujem prehľadné spracovanie časti dizertačnej práce o významných tvorcoch kalendárov v sledovanom období a ich vzájomné porovnanie a analyzovanie podľa rozsahu, obsahu a tiež vizualizácie.

Dizertačná práca je rozdelená do štrnástich kapitol (vrátane zoznamu literatúry, obrázkov, tabuliek a príloh). Jednotlivé kapitoly na seba nadväzujú v logickom slede a sú obsahovo zamerané na problematiku riešenú v dizertačnej práci. Celkovo konštatujem, že členenie práce je vhodne zvolené.

Práca predložená na posúdenie je rozdelená na teoretickú a empirickú časť (deviata kapitola). V teoretickej časti dizertačnej práce autorka využila najmä metódu analýzy a syntézy dostupných literárnych zdrojov, či už internetového alebo printového charakteru. Rozsah použitej literatúry je dostatočný a je orientovaná k riešenej problematike.

Autorka na str. 19 uvádza, že hlavným cieľom dizertačnej práce je analýza kalendárov z rokov 1550-1660 vydávaných rôznymi autormi. Analýzu kalendárov realizovala v nasledovných základných krokoch: zmapovanie všetkých dostupných kalendárov z daného obdobia, ich preštudovanie z astronomického a obsahového pohľadu a porovnanie kalendárov rôznych autorov a tiež porovnanie kalendárov vydávaných v rôznych rokoch. Myslím si, že hlavným cieľom dizertačnej práce bolo na základe vypracovanej podrobnej analýzy dostupných kalendárov z rokov 1550 až 1660 navrhnúť a v školskej praxi overiť projekt pre

žiacov základnej školy zameraný na osvojenie poznatkov žiakmi o kalendároch a ich tvorbe, ako to správne uvádza v čiastkových cieľoch (str. 19).

Autorka dizertačnej práce si stanovila niekoľko pracovných hypotéz, ktoré vychádzajú z hlavného cieľa. Jednotlivé hypotézy sú správne formulované a je možné ich jednoznačne prijať alebo vyvrátiť.

Teoretické východiská sú prehľadne spracované v kapitole 2 Súčasný stav riešenej problematiky. Autorka vypracovala prehľadovú štúdiu z domácich a zo zahraničných databáz. Jej snahou bolo zistiť, do akej miery je daná problematika v zahraničných a domácich informačných zdrojoch spracovaná a k akým výsledkom sa jednotliví autori dopracovali. Metodika vyhľadávania, analýzy a selekcie získaných zdrojov je spracovaná prehľadne. Autorka jednotlivé literárne zdroje roztriedila, analyzovala a vyslovila vlastné závery. Výsledky analýzy sú prezentované vo forme vhodných tabuliek. Celá kapitola je dôkazom zodpovedného prístupu doktorandky k riešeniu témy dizertačnej práce.

V tretej kapitole je venovaná pozornosť historickému vývoju kalendárov a ich všeobecnému rozboru. Autorka analyzuje využívanie a členenie kalendárov v minulosti. Konštatuje, že kalendár bol nápomocný pri mnohých každodenných činnostiach a pomenovanie mali podľa obsahového zamerania (hospodárske, hviezdárske a pod.) Poukazuje na skutočnosť, že v kalendároch boli uvedené aj dni vhodné na púšťanie žilou, horoskopy, texty z biblie, pranostiky, poľnohospodársky významné termíny. Informovali čitateľa o chorobách, známych historických udalostiach a ich vplyve na život jednotlivca.

Za najvýznamnejšiu časť dizertačnej práce považujem kapitolu 5, v ktorej sú spracované informácie o vtedajších najvýznamnejších tvorcoch kalendárov. Kapitola je rozsiahla (s. 58-195), ale vďaka vhodne zvolenému členeniu a spracovaniu informácií do tabuliek je prehľadná. Autorka spracovala informácie o 60 tvorcoch kalendárov z daného obdobia, z ktorých podrobne charakterizovala vybraných desať autorov tak, aby bolo možné prehľadne spracovať problematiku celého sledovaného obdobia. Vysoko hodnotím vypracovanie charakteristík vybraných autorov a podrobnú analýzu ich kalendárov.

Obsahom ďalšej kapitoly je porovnanie jednotlivých typov kalendárov (minucí, hospodárskych, hviezdárskych a každoročných). Jednotlivé typy sú odborne charakterizované a pozornosť je venovaná aj autorom daných kalendárov. Autorka venuje pozornosť porovnaniu zatmenia Slnka uvedených v kalendároch s informáciami dostupnými v prehľadoch NASA. Taktiež spracovala problematiku názvov planét v minulosti a súčasnosti a sviatočných dní v kalendároch. Autorke sa podarilo spracovať túto rozsiahlu problematiku a získané informácie prezentuje v prehľadových tabuľkách.

Obsahom ôsmej kapitoly je analýza existujúcich učebníc fyziky so zreteľom na poznatky o astronómii. Analyzované učebnice sú z obdobia rokov 1960 až po 2018. Spracovanie danej problematiky má súvis s prípravou projektu pre žiakov základnej školy. Autorka v danej kapitole stručne venuje pozornosť aj metódam a organizačným formám výučby. Podrobne charakterizovala projektovú metódu, ktorá predstavuje východisko jej pedagogického výskumu.

Výsledkom riešenia problematiky dizertačnej práce je návrh projektového vyučovania pre žiakov 7. až 9. ročníka základných škôl a žiakov nižšieho gymnázia. Autorka navrhla projekt s názvom Kalendáre v minulosti a dnes. Metodika projektu je podrobne spracovaná a spĺňa požiadavky na daný typ práce. Cieľ projektu je jednoznačne stanovený. Oceňujem spracovanie medzipredmetových vzťahov a prierezových tém ŠVP využitých v projekte. Podkapitola 9.2 je taktiež vhodne spracovaná a umožňuje čitateľovi sledovať a hodnotiť celý postup realizácie projektu na vzorke žiakov 7. ročníka (24 respondentov).

Autorka vypracovala pracovné listy pre žiakov, ktorých riešenie si vyžadovalo od žiakov logické myslenie a uplatnenie získaných vedomostí v praxi. Zaujímavý je aj návrh druhej časti projektu – vytvorenie vlastného kalendára. Autorka vypracovala hodnotenie projektu so zameraním na prínosy pre žiakov a sebareflexiu učiteľa. K pozitívam využívania daného typu projektu autorka zaraďuje motiváciu žiakov a rozvoj vybraných kľúčových kompetencií žiakov.

Prosím doktorandku, aby v rámci rozpravy zodpovedala na nasledovné otázky:

1. V abstrakte uvádzate roky 1550 až 1650 a v celej práci sú uvedené roky 1550 až 1660 (napr. s. 19, ..., 58)? Ktoré uvedené obdobie je správne?
2. Ktorá úloha z pracovného listu bola pre respondentov najzložitejšia?
3. Prečo ste nevyhodnotili výsledky riešenia pracovných listov žiakmi pomocou štatistických ukazovateľov?
4. Kto viedol vyučovaciu hodinu počas realizácie projektu?
5. Aká bola časová dotácia na riešenie pracovných listov?
6. Skúmali ste, či bola vyššia úspešnosť riešenia úloh v pracovných listov u dievčat alebo u chlapcov?

Na záver konštatujem, že autorka dizertačnej práce jej vypracovaním preukázala schopnosť samostatne vedecky pracovať, v danej problematike sa veľmi dobre zorientovala, v danej oblasti je odborníkom, o čom svedčí aj úroveň vypracovania vedeckého výskumu autorky, ktorého výsledky sú prínosom pre odbornú verejnosť a pedagogickú prax. Cieľ dizertačnej práce bol splnený.

Dizertačnú prácu Mgr. Marie Mollerovej s názvom *Česky psané kalendáře vydané na přelomu 16. a 17. století*

odporúčam k obhajobe

pred komisiou študijného odboru Teorie vzdělávání ve fyzice

a po úspešnej obhajobe udeliť Mgr. Marie Mollerovej akademický titul philosophiae doctor
v skratke Ph.D.

V Nitre 16.8.2019

doc. PaedDr. Viera Tomková, PhD.